

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2016*

Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus (EY) N:o 44/2001 — 34 artiklan 2 alakohta — Oikeuteen saapumatta jättävä vastaaja — Tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano — Epäämisperusteet — Haastetta ei ole annettu ajoissa tiedoksi poisjääneelle vastaajalle — Muutoksenhaun käsite — Menetetyn määräajan palauttamista koskeva hakemus — Asetus (EY) N:o 1393/2007 — 19 artiklan 4 kohta — Oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden asiakirjojen tiedoksianto — Määräaika, jossa menetetyn määräajan palauttamista koskeva hakemus voidaan ottaa tutkittavaksi

Asiassa C-70/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Najwyższy (ylin oikeusaste, Puola) on esittänyt 27.11.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.2.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Emmanuel Lebek

vastaa

Janusz Domino,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari), A. Rosas, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään M. J. García-Valdecasas Dorrego,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja R. Chambel Margarido,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

— Euroopan komissio, asiamiehinä M. Owsiany-Hornung ja M. Wilderspin,
kuultuaan julkisasiamiehen 7.4.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhtäältä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1; jäljempänä Bryssel I -asetus) 34 artiklan 2 alakohdan ja toisaalta oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ('asiakirjojen tiedoksianto') ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007 (EUVL 2007, L 324, s. 79) 19 artiklan 4 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Emmanuel Lebek ja Janusz Domino ja jossa on kyse ranskalaisen tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta Puolassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Bryssel I -asetus

- 3 Bryssel I -asetuksen johdanto-osan 2, 6 ja 16–18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
"2) Eräät tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.
--
(6) Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaan liikkuvuuden tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeellista ja asianmukaista, että tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista säännöistä säädetään velvoittavalla yhteisön säädöksellä, jota sovelletaan sellaisenaan.
--
(16) Keskinäinen luottamus lainkäyttöön edellyttää, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan ilman erityistä menettelyä paitsi, jos riidan kohteena on kysymys tuomion tunnustamisesta.
(17) Tämä sama keskinäinen luottamus tekee oikeutetuksi sen, että menettely, jolla jäsenvaltiossa tunnustetaan täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio, on tehokas ja nopea. Tämän vuoksi tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen olisi tapahduttava

toimitettujen asiakirjojen muodollisen tarkastuksen jälkeen lähes ilman enempiä toimenpiteitä ja ilman mahdollisuutta, että tuomioistuin ottaa omasta aloitteestaan huomioon tämän asetuksen mukaisia täytäntöönpanon epäämisperusteita.

- (18) Vastajaajan oikeuksien huomioon ottaminen merkitsee kuitenkin sitä, että vastajaajan on voitava hakea täytäntöönpanokelpoisuudesta annettuun päätökseen muutosta kontradiktorisessa menettelyssä, jos hän katsoo, että jokin täytäntöönpanon epäämisen perusteista täyttyy. Myös sillä, joka hakee tuomion julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi, on oltava mahdollisuus hakea muutosta päätökseen, jolla hakemus tuomion julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi on hylätty.”
- 4 Bryssel I -asetuksen 26 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Jos jäsenvaltiossa nostetaan kanne sellaista vastajaa vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, ja jos vastaja ei vastaa, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta, jollei se ole toimivaltainen tämän asetuksen säännösten mukaan.
2. Tuomioistuimen on keskeytettävä asian käsittely, kunnes on selvitetty, että vastajalla on ollut mahdollisuus saada haastehakemus tai muu vastaava asiakirja niin hyvissä ajoin, että hän on voinut valmistautua vastaamaan asiassa tai että kaikkiin tätä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.”
- 5 Mainitun asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 (EYVL 2000, L 160, s. 37) 19 artiklan säännöksiä sovelletaan Bryssel I -asetuksen 26 artiklan 2 kohdan sijasta, jos haaste tai muu vastaava asiakirja oli annettava tiedoksi jäsenvaltiosta toiseen asetuksen N:o 1348/2000 mukaisesti.
- 6 Bryssel I -asetuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä”.
- 7 Mainitun asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa säädetään, että tuomiota ei tunnusteta, jos ”tuomio on annettu poisjäänyttä vastajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä”.
- 8 Mainitun asetuksen 35 artiklassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Tuomiota ei tunnusteta myöskään silloin, kun II luvun 3, 4 ja 6 jakson säännöksiä ei ole noudatettu, eikä 72 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.
2. Sen valtion tuomioistuin tai viranomainen, missä tunnustamista pyydetään, on tutkiessaan, onko olemassa jokin edellä olevassa kohdassa tarkoitettu toimivaltaperuste, sidottu niihin tosiseikkoihin, joihin tuomiojäsenvaltion tuomioistuin on perustanut toimivaltansa.
3. Jollei 1 kohdan säännöksistä muuta johdu, tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa ei saa tutkia; tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset eivät kuulu 34 artiklan 1 [ala]kohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin”.
- 9 Bryssel I -asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Jäsenvaltiossa annettu ja siellä täytäntöönpanokelpoinen tuomio on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun tuomio asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi”.

10 Mainitun asetuksen 45 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin, jolta muutosta haetaan 43 tai 44 artiklan mukaisesti, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. Sen on annettava päätöksensä viipymättä.

2. Ulkomaista tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.”

Asetus N:o 1393/2007

11 Asetuksen N:o 1393/2007 johdanto-osan 6, 7 ja 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) Yksityisoikeudellisia asioita koskevien tuomioistuinmenettelyjen tehokkuus ja nopeus edellyttävät, että oikeudenkäynti- ja muita asiakirjoja voidaan lähettää suoraan ja nopeita keinoja hyväksikäyttäen jäsenvaltioiden nimeämien paikallisten yksiköiden välillä. Jäsenvaltiot voivat ilmoittaa aikomuksestaan nimetä ainoastaan yksi lähetettävä tai vastaanottava viranomainen tai yksi viranomainen suorittamaan molempia tehtäviä viiden vuoden ajaksi. Nimeäminen voidaan kuitenkin uusida joka viides vuosi.

(7) Nopean tiedoksiannon tavoite oikeuttaa käyttämään mitä tahansa asianmukaisia keinoja edellyttäen, että tiettyjä, saadun asiakirjan luettavuuteen ja tarkkuuteen liittyviä edellytyksiä noudatetaan. Asiakirjojen siirron varmuus edellyttää, että asiakirjan mukana lähetetään vakiolomake, joka on täytettävä sen maan virallisella kielellä tai yhdellä niistä, jossa tiedoksianto on toimitettava, tai jollakin toisella kielellä, jonka vastaanottava jäsenvaltio hyväksyy.

--

(12) Vastaanottavan viranomaisen olisi ilmoitettava vastaanottajalle kirjallisesti vakiolomaketta käyttäen, että tämä voi kieltäytyä vastaanottamasta tiedoksiannettavaa asiakirjaa joko tiedoksiannon yhteydessä tai palauttamalla asiakirjan vastaanottavalle viranomaiselle viikon kuluessa, jos siinä ei ole käytetty vastaanottajan ymmärtämää kieltä tai tiedoksiantopaikan virallista kieltä tai yhtä niistä. Tätä säännöstä olisi sovellettava myös myöhempiin tiedoksiantoihin vastaanottajan käytettyä kieltäytymisoikeuttaan. Näitä kieltäytymistä koskevia säännöksiä olisi sovellettava myös diplomaattisten edustajien tai konsuliviranomaisten toteuttamiin tiedoksiantoihin, postitse tapahtuviin tiedoksiantoihin ja suoriin tiedoksiantoihin. Olisi säädettävä, että asiakirjan, jota on kieltäydytty vastaanottamasta, tiedoksianto voidaan oikaista toimittamalla vastaanottajalle asiakirjan käännös.”

12 Mainitun asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa oikeudenkäynti- tai muu asiakirja on lähetettävä tiedoksiantoa varten jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon. Asetusta ei sovelleta etenkin vero-, tulli- tai hallinto-oikeudellisiin asioihin eikä valtion vastuuseen teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii).

2. Tätä asetusta ei sovelleta, ellei asiakirjan vastaanottajan osoite ole tiedossa.

--”

13 Saman asetuksen 19 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos haaste tai vastaava asiakirja on ollut toimitettava toiseen jäsenvaltioon tiedoksi antoa varten tämän asetuksen säännösten mukaisesti ja päätös on annettu sellaista vastaajaa vastaan, joka ei ole tullut saapuville, tuomioistuin voi vapauttaa vastaajan muutoksenhakuajan umpeenkuluminen aiheuttamista seuraamuksista, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) vastaaja ei ollut hänestä itsestään riippumattomista syistä saanut riittävän ajoissa tietoa asiakirjasta voidakseen ryhtyä vastaamaan tai tietoa päätöksestä voidakseen hakea muutosta; ja
- b) vastaajan väitteet kannetta vastaan eivät ole ilmeisen perusteettomia.

Hakemus muutoksenhakuajan umpeenkuluminen aiheuttamista seuraamuksista vapauttamiseksi voidaan esittää vain kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun vastaaja on saanut tiedon päätöksestä.

Jäsenvaltio voi 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoittaa, että pyyntöä ei tutkita, jos se on tehty kyseisessä ilmoituksessa mainitun määräajan jälkeen, jonka on oltava vähintään vuosi päätöksen antamispäivästä.”

14 Asetuksen N:o 1393/2007 23 artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 2, 3, 4, 10, 11, 13, 15 ja 19 artiklassa tarkoitettut tiedot. – –”

15 Ranskan tasavalta ilmoitti mainitun 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti tekemässään ilmoituksessa, että vastaajan on esitettävä mahdollinen hakemus menetetyn määräajan palauttamisesta yhden vuoden kuluessa ratkaisun antamispäivästä.

Ranskan oikeus

16 Siviiliprosessilain (code de procédure civile), sellaisena kuin se on muutettuna perimyksen alkamisen jälkeen toteutetuista turvaamistoimista ja väliaikaisesta oikeussuojasta 1.9.2011 annetulla asetuksella nro 2011-1043 (décret relatif aux mesures conservatoires prises après l'ouverture d'une succession et à la procédure en la forme des référés; JORF 2.9.2011, s. 14884; jäljempänä CPC), 540 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos tuomio on annettu vastaajan poissa ollessa tai se katsotaan annetuksi kontradiktorisesti, tuomioistuin voi palauttaa menetetyn määräajan, jos vastaaja ei ollut hänestä itsestään riippumattomista syistä saanut riittävän ajoissa tietoa tuomiosta voidakseen hakea siihen muutosta, tai jos hänellä ei ole ollut mahdollisuutta toimia.

Menetetyn määräajan palauttamista haetaan sen tuomioistuimen puheenjohtajalta, joka on toimivaltainen käsittelemään väitteen tai muutoksenhaun. Hakemus toimitetaan puheenjohtajalle samalla tavoin kuin väliaikaista oikeussuojaa koskevassa menettelyssä.

Hakemus voidaan ottaa tutkittavaksi kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ensimmäinen asiakirja annettiin vastaajalle tiedoksi, tai tällaisen tiedoksiannon puuttuessa siitä, kun ensimmäinen täytäntöönpanotoimi, jonka seurauksena velallinen menetti kokonaan tai osittain oikeuden hallita omaisuuttaan, toteutettiin.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Emmanuel Lebek haki Puolan toimivaltaisissa tuomioistuimissa aluksi vireille panemassaan menettelyssä tribunal de grande instance de Paris'n (Ranska) 8.4.2010 antaman tuomion, jolla Janusz Domino velvoitettiin maksamaan hänelle 300 euron suuruista kuukausittaista elatusmaksua, tunnustamista ja täytäntöönpanoa.
- 18 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan tribunal de grande instance de Paris'lle toimitettua haastetta ei ollut annettu tiedoksi vastaajana olleelle Dominolle, koska kantaja oli ilmoittanut hänelle virheellisen osoitteen Pariisissa, vaikka vastaaja on asunut Puolassa vuodesta 1996 lähtien. Koska Domino ei siten ollut saanut tietoa vireillä olevasta oikeudenkäynnistä, hän ei ollut voinut puolustautua.
- 19 Domino sai tiedon mainitun ranskalaisen tuomioistuimen tuomiosta vasta heinäkuussa 2011 eli yli vuoden kuluttua tämän tuomion antamispäivästä, kun Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze (Jelenia Góra alueellinen tuomioistuin, Puola) antoi hänelle tuossa tuomioistuimessa vireille pannun menettelyn yhteydessä tiedoksi oikeaksi todistetut jäljennökset tribunal de grande instance de Paris'n tuomiosta sekä Lebeğin esittämästä, kyseisen tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta.
- 20 Lebeğin hakemus hylättiin Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze 23.11.2011 ja Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (Wrocławin muutoksenhakutuomioistuin, Puola) 31.1.2012 antamalla ratkaisulla sillä perusteella, että näiden tuomioistuinten mukaan Dominon puolustautumisoikeutta ei ollut otettu huomioon, koska hän oli saanut tiedon tribunal de grande instance de Paris'n tuomiosta vasta ajankohtana, jolloin ei ollut enää mahdollista turvautua varsinaisiin muutoksenhakukeinoihin.
- 21 Lebek esitti myöhemmin Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze toisen hakemuksen, jolla oli sama kohde kuin aiemmin hylätyllä hakemuksella, ja esitti uusia tosiseikkoja eli sen, että tribunal de grande instance de Paris'n tuomio oli annettu vastaajalle tiedoksi 17. ja 31.5.2012 asetuksen N:o 1393/2007 säännösten mukaisesti. Nämä tiedoksiannot koskivat mainittua tuomiota sekä vastaajalle osoitettuja ohjeita, joissa toistettiin erityisesti CPC:n 540 §:n säännökset. Näiden ohjeiden mukaan vastaaja voi esittää hakemuksen menetetyt määräajan palauttamiseksi kahden kuukauden kuluessa siitä, kun mainittu tuomio annettiin tiedoksi.
- 22 Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze antoi 14.12.2012 ratkaisun, jossa se katsoi, että vastaaja ei ollut esittänyt tällaista hakemusta mainitussa määräajassa, hyväksyi Lebeğin toisen hakemuksen ja katsoi, että puolustautumisoikeuksia oli kunnioitettu, ja totesi, että tribunal de grande instance de Paris'n tuomio oli täytäntöönpanokelpoinen Puolassa.
- 23 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu hyväksyi Dominon muutoksenhaun 27.5.2013 antamallaan ratkaisulla ja muutti valituksenalaista ratkaisua sekä hylkäsi tunnustamista koskevan hakemuksen sillä perusteella, että Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohtaa oli tulkittava siten, että pelkkä mahdollisuus esittää menetetyt määräajan palauttamista koskeva hakemus ei tarkoittanut, että oli olemassa tosiasiallisia mahdollisuuksia hakea muutosta tribunal de grande instance de Paris'n tuomioon, koska muutoksenhaun edellytyksenä on, että ranskalainen tuomioistuin hyväksyy menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen.
- 24 Lebek teki mainitusta Sąd Apelacyjny we Wrocławiu ratkaisusta kassaatiovalituksen Sąd Najwyższylle (ylin oikeusaste, Puola).
- 25 Sąd Najwyższy katsoo, että jos vastaajalla oli mahdollisuus hakea tuomiovaltiossa menetetyt määräajan palauttamista, hän ei voi vedota Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa vahvistettuun kyseisen tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen epäämisperusteeseen.

- 26 Mainittu tuomioistuin katsoo, että Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua muutoksenhaun käsitettä olisi voitava tulkita laajasti, koska tämän säännöksen tarkoituksena on vastaajan suojeleminen silloin, kun häntä vastaan on annettu tuomio, vaikka haastetta ei ole annettu hänelle tiedoksi. Tällainen suojeleminen taataan, jos vastaajalla on mahdollisuus hakea menetetyt määräajan palauttamista.
- 27 Se muistuttaa lisäksi, että asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdan ja 23 artiklan 1 kohdan nojalla määräaika, jonka kuluessa menetetyt määräajan palauttamista koskeva hakemus voidaan ottaa tutkittavaksi, on Ranskassa vuosi kyseisen tuomion antamispäivästä.
- 28 Tästä seuraa sen mukaan, että jos mainitun asetuksen 19 artiklan 4 kohtaa olisi tulkittava siten, että siinä suljetaan pois CPC:n 540 §:n kaltaisten, menetetyt määräajan palauttamista koskevien kansallisten säännösten soveltaminen, tämä tarkoittaisi, että vastaajalla ei ole enää oikeutta esittää menetetyt määräajan palauttamista koskevaa hakemusta, koska vuoden pituinen määräaika on päättynyt, ja näin ollen, ettei vastaaja voi enää hakea muutosta Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdan lopussa tarkoitettulla tavalla.
- 29 Sąd Najwyższy katsoo kuitenkin, että asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohta ei ole tällä tavalla poissulkeva ja ettei se ole esteenä menetetyt määräajan palauttamista koskevien kansallisten säännösten soveltamiselle. Sen mukaan tässä säännöksessä määritetään siten ainoastaan sellaisen poissääneen vastaajan suojeleminen vähimmäistaso, jolle ei ole annettu tiedoksi haastetta, ja jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus soveltaa edullisempia ratkaisuja.
- 30 Näissä olosuhteissa Sąd Najwyższy päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että siinä vahvistettu muutoksenhakumahdollisuus koskee sekä tilannetta, jossa muutosta voidaan hakea kansallisessa oikeudessa säädetyssä määräajassa, että myös tilannetta, jossa tämä määräaika on jo kulunut umpeen mutta kuitenkin voidaan jättää hakemus menetetyt määräajan palauttamisesta ja sen jälkeen – kun se on hyväksytty – hakea muutosta varsinaista muutoksenhakekeinoa käyttäen?
- 2) Onko asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat mahdollisuutta menetetyt määräajan palauttamiseen, vai siten, että vastaaja voi valita, käyttääkö hän tässä säännöksessä tarkoitettua hakemusta vaiko kansallisen oikeuden mukaista keinoa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua muutoksenhaun käsitettä tulkittava siten, että se kattaa myös menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen, jos määräaika, jossa on mahdollista turvautua varsinaisiin muutoksenhakekeinoihin, on päättynyt.
- 32 Tältä osin on muistutettava, että sen varmistamiseksi, että Bryssel I -asetuksesta jäsenvaltioille ja asianomaisille henkilöille syntyvät oikeudet ja velvoitteet ovat mahdollisimman tasapuolisia ja yhdenmukaisia, Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua muutoksenhaun käsitettä ei ole tulkittava siten, että siinä ainoastaan viitattaisiin jonkin asianomaisen jäsenvaltion sisäiseen

- oikeuteen. Kyseistä käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana muun muassa kyseisen asetuksen tavoitteita (ks. vastaavasti tuomio 28.4.2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Mainitun asetuksen tavoitteiden osalta sen johdanto-osan 2, 6, 16 ja 17 perustelukappaleesta ilmenee, että asetuksella pyritään takaamaan jäsenvaltioissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaa liikkuvuus yksinkertaistamalla muodollisuudet, jotta tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin (tuomio 14.12.2006, ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, 23 kohta).
- 34 Tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan saa pyrkiä millään tavoin heikentämällä puolustautumisoikeuksia, kuten oikeuskäytännössä on katsottu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 27 artiklan 2 alakohdan osalta (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus) (tuomio 14.12.2006, ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Lisäksi Bryssel I -asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleesta käy ilmi, että puolustautumisoikeuksien huomioon ottaminen merkitsee sitä, että vastaajan on tarvittaessa voitava hakea tuomion täytäntöönpanokelpoisuudesta tehtyyn päätökseen muutosta kontradiktorisessa menettelyssä, jos hän katsoo, että jokin täytäntöönpanon epäämisen perusteista täyttyy.
- 36 Bryssel I -asetuksen johdanto-osan 16–18 perustelukappaleesta ilmenee tässä yhteydessä, että asetuksessa säädetyn järjestelmän, joka koskee muutoksenhakua tuomion tunnustamiseen tai täytäntöönpanoon, tarkoituksena on luoda oikea tasapaino seuraavien kahden seikan välille: yhtäältä keskinäinen luottamus lainkäyttöön unionissa, mikä edellyttää, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot lähtökohtaisesti tunnustetaan ja todetaan täytäntöönpanokelpoiksi ilman erityistä menettelyä toisessa jäsenvaltiossa, ja toisaalta puolustautumisoikeuksien huomioon ottaminen, joka merkitsee sitä, että vastaajan on voitava hakea täytäntöönpanokelpoisuudesta tehtyyn päätökseen muutosta kontradiktorisessa menettelyssä, jos hän katsoo, että jokin täytäntöönpanon epäämisen perusteista täyttyy (tuomio 28.4.2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, 73 kohta).
- 37 Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen kaltaiset perusoikeudet, jotka perustuvat oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen, eivät ole ehdottomia oikeuksia vaan niitä voidaan rajoittaa. Rajoitusten on kuitenkin tosiasiallisesti palveltava yleisen edun mukaisia tavoitteita, joihin kyseisellä toimenpiteellä pyritään, eikä niillä saada vaarantaa tavoitteeseen nähden suhteettomasti näin taattuja oikeuksia (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2011, Hypoteční banka, C-327/10, EU:C:2011:745, 50 kohta).
- 38 Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdan osalta on muistutettava, että toisin kuin Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 alakohdassa siinä ei välttämättä edellytetä haasteen tiedoksiannon asianmukaisuutta vaan pikemminkin puolustautumisoikeuksien tehokasta kunnioittamista (ks. tuomio 14.12.2006, ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, 20 kohta).
- 39 Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdan, johon saman asetuksen 45 artiklan 1 kohdassa viitataan, tarkoituksena on taata poisjääneen vastaajan oikeuksien kunnioittaminen tuomiojäsenvaltiossa aloitetussa menettelyssä kaksinkertaista valvontaa koskevalla järjestelmällä. Tässä järjestelmässä täytäntöönpanojäsenvaltion tuomioistuimen on evättävä tai muutoksenhausta kumottava vastaajan poissa ollessa annetun ulkomaisen ratkaisun täytäntöönpano, jos haastetta tai vastaavaa asiakirjaa ei ole annettu tiedoksi poissa olleelle vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta tuomiojäsenvaltiossa, vaikka olisi voinut niin tehdä (tuomio 6.9.2012, Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 40 Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohta ei kuitenkaan merkitse sitä, että vastaajan olisi oikeuksiensa puolustamisessa ryhdyttävä tavanomaisen huolellisuuden ylittäviin muihin toimiin, esimerkiksi niin, että hänen olisi itse otettava selvää toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion sisällöstä (tuomio 14.12.2006, ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, 39 kohta).
- 41 Jotta siis voitaisiin katsoa, että poisjäänyt vastaaja olisi voinut hakea itseään vastaan annettuun yksipuoliseen tuomioon muutosta Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettulla tavalla, hänen on pitänyt saada tietoonsa tämän tuomion sisältö, mikä edellyttää sitä, että tuomio on annettu hänelle tiedoksi (tuomio 14.12.2006, ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, 40 kohta).
- 42 Menetetyn määräajan palauttamista koskevan hakemuksen osalta on täsmennettävä erityisesti, että tällaisen hakemuksen tarkoituksena on palauttaa poisjääneen vastaajan oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sen jälkeen, kun tämän oikeuden käyttämiselle laissa säädetty määräaika on päättynyt.
- 43 Sillä pyritään siten samalla tavoin kuin mahdollisuudella hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin takaamaan poisjääneiden vastaajien puolustautumisoikeuksien tosiasiallinen huomioon ottaminen.
- 44 Asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdassa säädetään kuitenkin, että menetetyn määräajan palauttamista koskevan hakemuksen esittämisen edellytyksenä on, että vastaaja ei ollut hänestä itsestään riippumattomista syistä saanut riittävän ajoissa tietoa kyseisestä asiakirjasta voidakseen hakea muutosta ja että vastaajan väitteet kannetta vastaan eivät ole ilmeisen perusteettomia. Mainittu hakemus voidaan lisäksi esittää vain kohtuullisen ajan kuluessa.
- 45 Siltä osin kuin nämä asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät, on niin, että kun vastaajalla on vielä mahdollisuus pyytää, että hänen oikeutensa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin palautetaan, ei voida katsoa, ettei hän voi enää käyttää tehokkaasti puolustautumisoikeuksia. Menetetyn määräajan palauttamista koskevan hakemuksen esittämisen ei näissä olosuhteissa voida katsoa olevan uusi toimi, jolla poisjääneen vastaajan olisi ylitettävä tavanomainen huolellisuus oikeuksiensa puolustamisessa.
- 46 Jos poisjäänyt vastaaja ei ole vedonnut oikeuteensa pyytää menetetyn määräajan palauttamista, vaikka hän olisi voinut niin tehdä, kun tämän tuomion 44 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät, vastaajan poissa ollessa häntä vastaan annetun tuomion tunnustamista ei voida evätä Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdan perusteella.
- 47 Sitä vastoin vastaajan poissa ollessa annettua tuomiota ei voida tunnustaa, jos poisjäänyt vastaaja hänestä itsestään riippumattomista syistä on esittänyt menetetyn määräajan palauttamista koskevan hakemuksen, joka on myöhemmin hylätty, vaikka asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyivät.
- 48 Tällaisen ratkaisun avulla voidaan taata oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskeva oikeus ja varmistaa, että yhtäältä tarve varmistaa, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot lähtökohtaisesti tunnustetaan ja todetaan täytäntöönpanokelpoisiksi ilman erityistä menettelyä toisessa jäsenvaltiossa, ja toisaalta puolustautumisoikeuksien huomioon ottaminen saatetaan keskenään oikeaan tasapainoon.
- 49 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että Bryssel I -asetuksen 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua muutoksenhaun käsitettä on tulkittava siten, että se kattaa myös menetetyn määräajan palauttamista koskevan hakemuksen, jos määräaika, jossa on mahdollista hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin, on päättynyt.

Toinen kysymys

- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdan viimeistä alakohtaa tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat menetetyt määräajan palauttamista koskevien hakemusten järjestelmää, kun määräaika, jonka kuluessa tällaiset hakemukset voidaan ottaa tutkittavaksi, sellaisena kuin se on yksilöity mainitussa säännöksessä tarkoitettussa jäsenvaltion ilmoituksessa, on päättynyt.
- 51 Aluksi on muistutettava, että SEUT 288 artiklan toisen kohdan mukaan asetus on unionin oikeudellinen toimi, jota sovelletaan yleisesti, se sitoo kaikilta osin ja sitä sovelletaan suoraan kaikissa jäsenvaltioissa. Näin ollen sillä on luonteensa perusteella sekä sen tehtävän perusteella, joka sillä on unionin oikeuslähdejärjestelmässä, välittömiä vaikutuksia, ja sillä voidaan perustaa yksityisille oikeuksia, joiden turvaaminen on kansallisten tuomioistuinten velvollisuus (tuomio 14.7.2011, Bureau national interprofessionnel du Cognac, C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, 40 kohta ja tuomio 10.12.2013, Abdullahi, C-394/12, EU:C:2013:813, 48 kohta).
- 52 Se, että on valittu asetuksen muoto, osoittaa, miten tärkeänä unionin lainsäätäjä pitää sitä, että asetuksen N:o 1393/2007 säännökset ovat välittömästi sovellettavia, ja sitä, että niitä sovelletaan yhdenmukaisesti (ks. analogisesti tuomio 8.11.2005, Leffler, C-443/03, EU:C:2005:665, 46 kohta ja tuomio 25.6.2009, Roda Golf & Beach Resort, C-14/08, EU:C:2009:395, 49 kohta).
- 53 Asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdan viimeisen alakohdan sanamuodon mukaan jäsenvaltio voi mainitun asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoittaa, että menetetyt määräajan palauttamista koskevaa pyyntöä ei oteta tutkittavaksi, jos se on tehty kyseisessä ilmoituksessa mainitun määräajan jälkeen, jonka on kuitenkin oltava vähintään vuosi kyseisen ratkaisun antamispäivästä.
- 54 Nyt käsiteltävässä asiassa Ranskan tasavalta on käyttänyt mainitun 19 artiklan 4 kohdassa tarjottua mahdollisuutta ja todennut ilmoituksessaan, että menetetyt määräajan palauttamista koskevaa hakemusta ei oteta tutkittavaksi, jos se on tehty yli vuoden kuluttua mainitun ratkaisun antamispäivästä.
- 55 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vanhentumisaikojen tarkoituksena on lisäksi yleisesti taata oikeusvarmuus (tuomio 28.10.2010, SGS Belgium ym., C-367/09, EU:C:2010:648, 68 kohta ja tuomio 8.9.2011, Q-Beef ja Bosschaert, C-89/10 ja C-96/10, EU:C:2011:555, 42 kohta).
- 56 Pääasiassa on kiistatonta, että Domino sai tiedon tribunal de grande instance de Paris'n tuomiosta vasta heinäkuussa 2011, kun vuoden pituinen määräaika mainitun tuomion antamispäivästä oli jo päättynyt.
- 57 Näin ollen olisi oikeusvarmuuden ja unionin asetusten sitovuutta koskevien periaatteiden vastaista tulkita asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohtaa siten, että menetetyt määräajan palauttamista koskeva hakemus voitaisiin jättää vielä kansallisessa oikeudessa säädetyssä määräajassa, vaikka sitä ei voida enää ottaa tutkittavaksi tämän asetuksen sitovan ja välittömästi sovellettavan säännöksen nojalla.
- 58 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdan viimeistä alakohtaa on tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat menetetyt määräajan palauttamista koskevien hakemusten järjestelmää, kun määräaika, jonka kuluessa tällaiset hakemukset voidaan ottaa tutkittavaksi, sellaisena kuin se on yksilöity mainitussa säännöksessä tarkoitettussa jäsenvaltion ilmoituksessa, on päättynyt.

Oikeudenkäyntikulut

- 59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua muutoksenhaun käsitettä on tulkittava siten, että se kattaa myös menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen, jos määräaika, jossa on mahdollista hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin, on päättynyt.**
- 2) **Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ('asiakirjojen tiedoksianto') ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohdan viimeistä alakohtaa on tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat menetetyt määräajan palauttamista koskevien hakemusten järjestelmää, kun määräaika, jonka kuluessa tällaiset hakemukset voidaan ottaa tutkittavaksi, sellaisena kuin se on yksilöity mainitussa säännöksessä tarkoitettua jäsenvaltion ilmoituksessa, on päättynyt.**

Allekirjoitukset